

Kommun(er): Uppsala läns kommuner

Region Uppsala: samtliga hälso- och sjukvårdsförvaltningar

Fastställt av: TL HSVO

Datum: 2024-11-15

Hälsoundersökning för barn och unga som placeras utanför det egna hemmet samt läkarundersökning enligt LVU

Innehåll

Bakgrund	2
Syfte.....	2
Termer och begrepp	2
Omfattning	3
Ansvar.....	3
Kommunerna	3
Region Uppsala	3
Genomförande	4
Begäran om undersökning.....	4
Innehållet i begäran om hälsoundersökning och läkarundersökning	5
Lämna uppgifter om barnets eller den unges hälsa.....	5
Boka undersökning	6
Nationellt stödmaterial	6
Uppföljning.....	6
Referenser	6
Dokumentationshistorik.....	7

Bakgrund

Placerade barn och unga har betydligt fler hälsoproblem än andra jämnåriga vilket bekräftas i både svensk och internationell forskning. De har bland annat högre förekomst av psykisk ohälsa, sämre munhälsa och lägre vaccinationstäckning. Socialtjänsten, hälso- och sjukvården och tandvården har utifrån gällande regelverk tillsammans ansvar för att placerade barn och unga 0–20 år får den hälso- och sjukvård samt tandvård de har rätt till. Riktlinjen omfattar alla barn och unga 0–20 år och avser både placeringar enligt socialtjänstlagen (SoL) och Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU).

Alla barn och unga 0–20 år som placeras för vård utanför det egna hemmet, samt barn som placeras i skyddat boende, har rätt till en hälsoundersökning. Hälsoundersökning enligt Lag (2017:209) om hälsoundersökning av barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet omfattar fysisk, psykisk och oral hälsa. Förtydliganden finns i Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd HSLF-FS 2019:19.

Barn och unga som blir aktuella för vård enligt Lag (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) kan också bli aktuella för en läkarundersökning enligt 32 § LVU.

Ensamkommande barn omfattas, förutom av ovannämnda undersökningar, även av hälsoundersökningar enligt lag (2008:344) om hälso- och sjukvård åt asylsökande med flera. Detta är Migrationsverkets ansvar varför detta inte omhändertas vidare i denna riktlinje.

Syfte

Syftet med riktlinjen är att underlätta och tydliggöra samverkan utifrån gällande lagar och föreskrifter. Riktlinjen ska också klargöra socialnämndens, hälso- och sjukvårdens samt tandvårdens ansvar. Vidare är syftet att tydliggöra vilka olika undersökningar som finns för målgruppen och hur de förhåller sig till varandra.

Termer och begrepp

Barnskyddsteamet: Team inom sektionen för Barns vård och hälsa, Akademiska barnsjukhuset. Remissinstans för fysisk och psykisk hälsoundersökning samt för läkarundersökning enligt 32 § LVU.

Hälsoundersökning enligt Lag (2017:209):

Ger underlag för en medicinsk bedömning (både fysisk och psykisk) av barnets behov av hälso- och sjukvård samt tandvård. Den kan ligga till grund för fortsatta kontakter med regionen samt vara ett underlag till socialtjänstens vård- eller genomförandeplan.

Läkarundersökning enligt 32 § LVU: Syftar till att identifiera sjukdom, skada eller funktionsnedsättning som kan ha betydelse för bedömning av behovet av vård med stöd av LVU och för planering av samhällsvården.

Oral hälsoundersökning Innefattar fullständig undersökning av tandläkare samt det som kan krävas för att besvara eventuella frågeställningar från socialtjänsten kopplat till ärendet.

Lag om vård av unga (LVU): Innebär tvångsvård enligt Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga.

Vård eller placering utanför det egna hemmet:

Avser sådan barn- och ungdomsvård som sker i samband med placering vid familjehem/jourhem, HVB (hem för vård eller boende), stödboende och särskilda ungdomshem (Statens institutionsstyrelse SIS) samt placering i skyddat boende. Omfattar både frivillig vård enligt Socialtjänstlagen (SoL) och tvångsvård enligt Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). För placering i skyddat boende även enligt Lag (2024:79) av placering av barn i skyddat boende.

Omfattning

Riktlinjen gäller för region Uppsala och länets samtliga kommuner. Målgruppen är barn och unga 0–20 år som ska eller redan har placerats utanför det egna hemmet och som är i behov av en hälsoundersökning. Riktlinjen omfattar även barn och unga som blir föremål för en läkarundersökning enligt 32 § lagen om LVU.

Ansvar

Kommunerna

Socialtjänsten ska ta ställning till om en fysisk, psykisk och oral hälsoundersökning är obehövlig. (Socialtjänsten tar **inte** ställning till om hälsoundersökningen är behövlig utan endast obehövlig). Socialtjänsten ska även ta ställning till om läkarundersökning enligt 32 § LVU är obehövlig (se under rubrik Genomförande). När socialtjänsten har kommit fram till att en undersökning är behövlig ansvarar socialnämnden för att underrätta regionen om detta.

Region Uppsala

I anslutning till att vård eller placering utanför det egna hemmet av barn och unga 0–20 år inleds, ska regionen efter begäran från socialtjänsten erbjuda den undersökning som efterfrågas.

Genomförande

En hälsoundersökning ska ske i nära anslutning till att placeringen inleds. Socialtjänsten tar ställning till om en hälsoundersökning anses obehövlig. En hälsoundersökning kan anses obehövlig om:

1. barnet eller den unge under det senaste året har genomgått en hälsoundersökning,
2. placeringen förväntas bli mycket kortvarig eller
3. barnet eller den unge har erbjudits hälsoundersökning enligt lagen (2008:344) om hälso- och sjukvård åt asylsökande m.fl.

En läkarundersökning enligt 32 § LVU kan behövas innan socialnämnden ansöker om vård enligt 4 § LVU. Den ersätter inte den fysiska och psykiska hälsoundersökningen som görs i anslutning till att vården inleds och som gäller alla barn och unga.

För barn, 0–17 år, genomförs undersökningarna av Barnskyddsteamet på Akademiska barnsjukhuset.

För unga 18–20 år genomförs undersökningarna vid den vårdcentral där den enskilde är listad vid eller väljer. Vårdcentralen ska genomföra begärd undersökning inom fyra veckor.

Vid behov av akut läkarundersökning enligt §32 LVU görs denna på akutmottagningen för vuxenpsykiatri, Akademiska sjukhuset.

Oavsett ålder på barnet eller den unge ska oral hälsoundersökningen göras vid den tandvårdsklinik där barnet/den unge är listad. Vid misstanke om övergrepp eller andra brott bör en specialisttandläkare i pedodonti- (barn 0–17 år) eller orofacial (unga 18–20 år) medicin utföra undersökningen.

Begäran om undersökning

Barnets rätt till delaktighet och information

När en åtgärd rör ett barn eller ung person har de rätt till relevant information som är anpassad så att barnet förstår. Socialtjänsten behöver ge barnet, den unge och/eller vårdnadshavarna information om aktuell undersökning inför att begäran ska skickas.

Det kan till exempel vara information om:

- Undersökningens syfte.
- Att en begäran om undersökning kommer att skickas till hälso- och sjukvården och tandvården.
- Att det kommer att komma en kallelse till undersökningen.

Samtycke

Det finns inget krav på samtycke från barnet, den unge eller vårdnadshavarna för att kunna skicka begäran. Om det finns behov av att lämna information i begäran som skyddas av sekretess behöver dock samtycke hämtas in eller så måste det finnas annan sekretessbrytande grund. Vid behov kan det vara lämpligt att hämta in samtycke samtidigt som socialsekreteraren informerar om undersökningen.

Uppmärksamma om det finns skyddade personuppgifter eller beslut om hemlighållande av vistelseort

Det är viktigt att både socialsekreteraren och hälso- och sjukvården samt tandvården uppmärksammar om barnet eller den unge har skyddade personuppgifter. Det är av yttersta vikt att de rutiner som finns efterföljs så att inte uppgifter röjs i någon del av processen. Det är också viktigt att vara uppmärksam på om det finns ett beslut om hemlighållande av vistelseort enligt LVU och att socialtjänsten informerar om det.

Innehållet i begäran om hälsoundersökning och läkarundersökning

Vid begäran om hälsoundersökning använd dokumentationsstödet Barns behov i centrum (BBIC) "Begäran om en hälsoundersökning", vilken återfinns i respektive kommuns verksamhetssystem.

Vid begäran om läkarundersökning enligt 32 § LVU" använd mall med samma namn som återfinns i DocPlus.

Lämna uppgifter om barnets eller den unges hälsa

Enligt föreskriften HSLF-FS 2019:19 om hälsoundersökningen är det vårdgivarens ansvar att hämta in uppgifter om barnets eller den unges fysiska och psykiska hälsa, som ett underlag för hälsoundersökningen.

Redan i begäran har socialsekreteraren dock möjlighet att lämna information om barnets eller den unges fysiska- psykiska- och orala hälsa och/eller vårdkontakter om sådan information finns tillgänglig i personakten, och barnet och/eller vårdnadshavarna eller den unge lämnar samtycke till att den lämnas ut.

Det kan underlätta för hälso- och sjukvården att redan i begäran få information om att det inte finns några uppgifter om barnets eller den unges hälsa eller vårdkontakter i personakten.

Om det inte går att få ett samtycke till att lämna eller hämta in uppgifter om barnets eller den unges hälsa inför hälsoundersökningen behöver hälso- och sjukvården informeras. Hälsoundersökningen ska ändå erbjudas och genomföras utifrån de uppgifter som finns tillgängliga.

Boka undersökning

En skriftlig begäran skickas, beroende på vilken typ av undersökning som är behövlig, enligt nedanstående:

För barn 0–17 år skickas en skriftlig begäran om fysisk och psykisk hälsoundersökning och en begäran om läkarundersökning enligt 32 § LVU till Akademiska Barnsjukhuset, Barnskyddsteamet, 751 85 Uppsala.

För unga 18–20 år skickas begäran till den vårdcentral där den unge är listad eller väljer.

Begäran om oral hälsoundersökning 0–20 år skickas till Folk tandvården ledningskontor, Avdelning Hälsa, Kvalitet och Utveckling (HKU), 751 85 Uppsala. Tandhälsoundersökning ska i första hand göras på den tandvårdsklinik där barnet/den unga är listad.

I Region Uppsala är hälsoundersökning, oral hälsoundersökning samt utlåtande till socialnämnden avgiftsfria. Intyg för läkarundersökning enligt 32 § LVU faktureras enligt region Uppsalas riktlinje "Intyg, hälsokontroller och åtgärder utanför allmän försäkring". Ersättning för tandvården beskrivs i rutinen "Ersättning, för tandhälsoundersökningar av barn och unga på uppdrag av Socialtjänst, FTV".

Hälso- och sjukvården och tandvården återkopplar vilken tid som erbjuds för hälso- respektive läkarundersökning till ansvarig socialsekreterare. Namn och kontaktuppgifter till ansvarig socialsekreterare ska framgå i den begäran som skickas in. Även kontaktuppgifter till vårdnadshavarna liksom vem som följer med barnet ska framgå.

Nationellt stödmaterial

För ytterligare stöd i arbetet hänvisas till HälsoSAMS, vilket är ett nationellt stödmaterial som riktar sig till socialtjänsten, hälso- och sjukvården och tandvården. Här finns stöd gällande samverkan för placerade barn och ungas hälsa.

Gällande samverkan för placerade barn och ungas kontinuerliga skolgång hänvisas till det nationella stödet SAMS för socialtjänst och skola – Samverkan för placerade barn och ungas kontinuerliga skolgång.

Uppföljning

Redaktionsrådet ansvarar för att följa upp riktlinjen. Uppföljning sker vartannat år och riktlinjen revideras vid behov utifrån ändrade förutsättningar och inkomna synpunkter.

Referenser

[HälsoSAMS - stöd för samverkan gällande placerade barn och ungas hälsa \(socialstyrelsen.se\)](https://socialstyrelsen.se/HälsoSAMS-stöd-för-samverkan-gällande-placerade-barn-och-ungas-hälsa)

[HälsoSAMS Samverkan för placerade barn och ungas tillgång till en god hälso- och sjukvård och tandvård - socialtjänsten \(socialstyrelsen.se\)](#)

[HälsoSAMS - Samverkan för placerade barn och ungas tillgång till en god hälso- och sjukvård och tandvård - För hälso- och sjukvården \(socialstyrelsen.se\)](#)

[HälsoSAMS Samverkan för placerade barn och ungas tillgång till en god hälso- och sjukvård och tandvård - tandvården \(socialstyrelsen.se\)](#)

[Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd \(HSLF-FS 2019:19\) om hälsoundersökningar av barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet m.m.](#)

[Socialtjänstlagen 2001:453 \(SoL\)](#)

[Hälso- och sjukvårdslagen 2017:30 \(HSL\)](#)

[Patientsäkerhetslagen 2010:659 \(PSL\)](#)

[Lag \(1990:52\) med särskilda bestämmelser om vård av unga \(LVU\)](#)

[Lag \(2017:209\) om hälsoundersökning av barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet](#)

[Tandvårdslag 1985:125](#)

[Hälsoundersökning för asylsökande och andra - Socialstyrelsen](#)

[Lag \(2024:79\) om placering av barn i skyddat boende | Sveriges riksdag \(riksdagen.se\)](#)

Dokumentationshistorik

2019-11-19 Riktlinjen ersätter tidigare rutin och riktlinje, "Rutin och riktlinje rörande barn och unga som utreds för samhällsvård", Regionförbundet 2016-01-01. Det nya är att åldersspannet utökats av lagstiftningen med att även omfatta unga 18–20 år och riktlinjen omfattar även ensamkommande barn till skillnad från tidigare skrivning. Revideringen har inneburit ny struktur och rutinerna har formats som processer och bifogats riktlinjen som bilagor.

2024-11-15 Riktlinjen ersätter tidigare riktlinje "Hälsoundersökning av barn och unga som vårdas utanför det egna hemmet". Nytt är ansvarsfördelningen mellan region och kommun, vad gäller informationsinhämtning och inhämtning av samtycke inför en hälsoundersökning, är tydliggjord. Vidare ingår Socialstyrelsens mall för begäran av hälsoundersökning nu i riktlinjen. Det är också tydliggjort att tandhälsoundersökning omfattas i hälsoundersökningen. Även primärvårdens ansvar för unga 18–20 år samt vad som gäller vid läkarundersökning enligt LVU är tydliggjort. ViS-rutinen "Samverkansrutin mellan socialtjänst, förskola, skola, tandhälsa och barnhälsovård gällande barn och unga placerade utanför det egna hemmet" utgår och ersätts med nationella SAMS för socialtjänst och skola – Samverkan för placerade barn och ungas kontinuerliga skolgång.